

Senaugšvācu valodā vārds *hansa* nozīmē “pulks, kara draudze”.

Tādas patiešām arī bija apbruņoto vācu tirgotāju apvienības, kuras 11. un 12. gadsimtā devās bīstamajos kuģojumos uz Baltijas jūras austrumu piekrastēm.

Hanzas pirmsākumi meklējami 12. gadsimta vācu tirgotāju kopīgajos braucienos uz citām zemēm, jo tā bija vieglāk rūpēties par savu un preču drošību, kā arī panākt izdevīgākus tirdzniecības darījumus. Tā, piemēram, jau 12. gadsimta vidū vācu tirgotāji ieradās un nostiprinājās Gotlandes pilsētā Visbijā, kas tādējādi kļuva par nozīmīgu atbalsta punktu tirdzniecībā Baltijas jūras reģionā. Savos braucienos viņi regulāri apmeklēja Novgorodu Krievzemē, Bergenu Norvēģijā, Brigi Flandrijā un Londonu Anglijā. 13. gadsimta pirmajā pusē šīs tirgotāju kompānijas šeit izveidoja savas ārzemju nodaļas jeb kantorus. Šie kantori bija īpašas eksteritoriālas vienības ar vietējo valdnieku atzītu stāvokli un privilēģijām. Tā pamazām hanzieši pilnībā sāka noteikt tirdzniecību Baltijas jūrā un Ziemeļjūras reģionā.

Preču vidū, kuras ieplūda no Austrumeiropas Rietumeiropā, visnozīmīgākais bija “mīkstais zelts” – vasks un kažokādas. Šīs preces viduslaiku tirdznieciskajos darījumos bieži vien aizstāja naudu. Izveda arī pelnus, darvu, kokmateriālus un linus. No rietumiem izveda dzelzi, sāli, vīnus, audumus un siļķes. Minētās preces Ziemeļvācijas pilsētu tirgotāji iepirka Skandināvijā, Anglijā, Vācijas iekšienē un citur.

Tirdzniecību ar iekšzemi savās rokās koncentrēja Baltijas jūras piekrastes pilsētas – Lībeka, Vismāra, Rostoka, Hamburga un citas, to vidū arī Rīga, kura kontrolēja komerciāli ļoti izdevīgo Daugavas ūdensceļu.

Bet, kur rodama liela nauda, tur arī liela vēlēšanās, lai šīs naudas būtu vēl vairāk, kas tad arī varēja būt par cēloni dažādām domstarpībām. Tādēļ **būtiskākais bija panākt saskaņu pašu Hanzas pilsētu vidū**. To nodrošināja savstarpēji līgumi par tirdzniecības brīvību, tirgotāju, preču un personu neaizskaramību, tāpat vienotu mēru ieviešanu.

Pirmais šāda veida līgums tika noslēgts 1241. gadā starp Hamburgu un Lībeku.

To arī uzskata par Hanzas savienības sākumu.

1418. gadā Lībeka oficiāli tika atzīta par Hanzas savienības galvu.

Savu uzplaukumu Hanzas savienība piedzīvoja no 13. līdz 15. gadsimtam. Ar Hanzu ir saistīta arī jūras transporta līdzekļu pilnveidošana. 12. gadsimta beigās un 13. gadsimta sākumā parādījās jauns **kuģu tips – koges**, kas spēja pārvadāt vidēji 150 tonnu kravas. 15. gadsimta beigās radās vēl viens hanziešu kuģu tips – **hulkas** ar kravnesību no 300 līdz 570 tonnām.

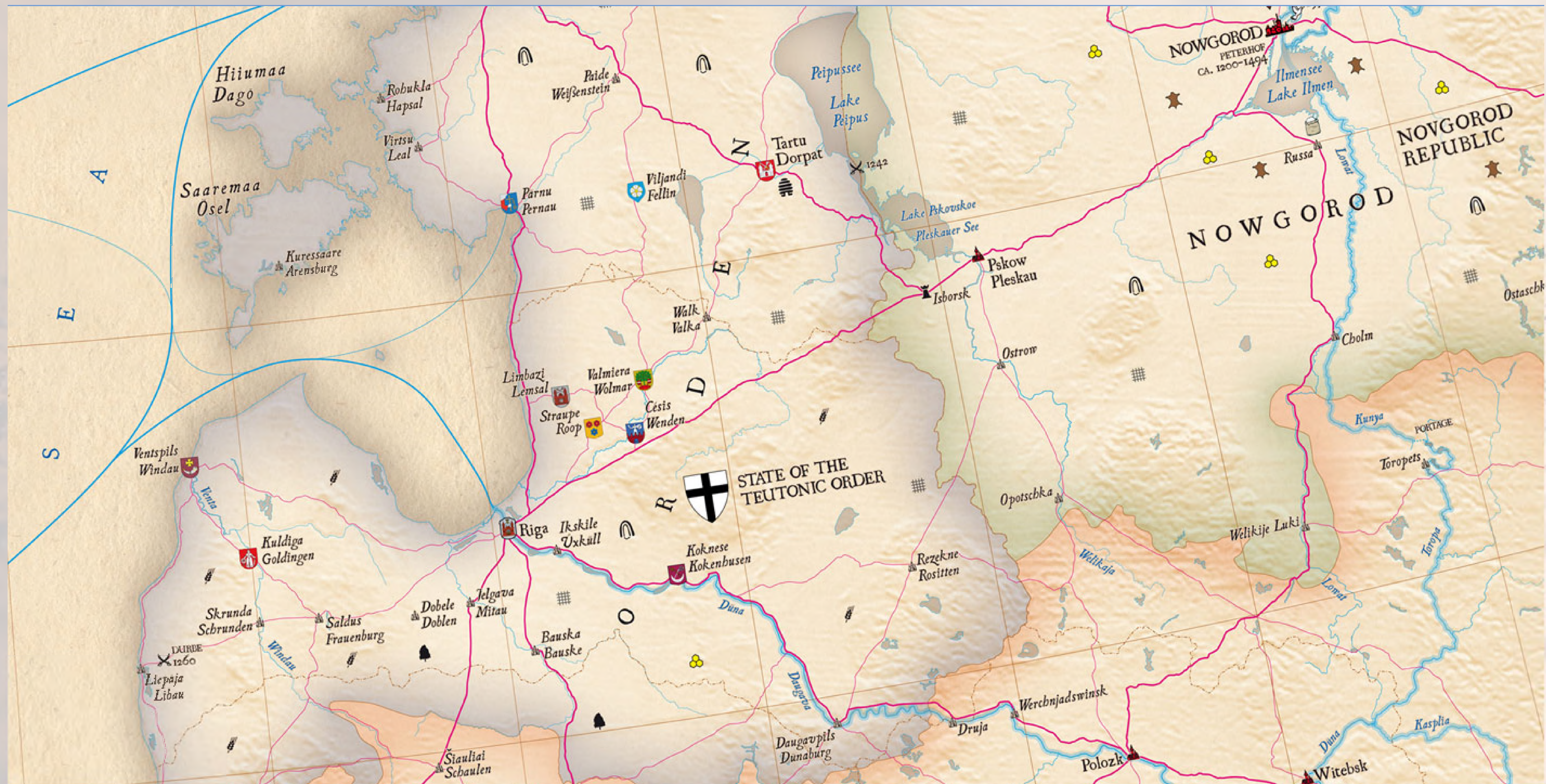
Rīgā jūras kuģus nebūvēja, tāpēc pilsētas tirgotājiem savu preču pārvadāšanai nācās fraktēt citu Hanzas pilsētu, pārsvarā Lībekas un Rostokas, kuģus. Ar Rīgā būvētajiem mazajiem kuģiem – **bordingiem un lodijām** – pārveda preces no ostas uz Hanzas kuģiem, kas stāvēja reidā, jo savas lielās ieग्रimes dēļ tie nevarēja piestāt Rīgas ostā.

Pie Hanzas savienības tās ziedu laikos piederēja ap 200 Ziemeļjūras un Baltijas jūras reģionu pilsētas. Jauno laiku Hanzas pilsētu savienība apvieno 192 pilsētas no 16 valstīm.

Augstas kvalitātes izšķirtspējas pietuvinātu karti ir iespēja skatīt tīmekļvietnē www.hanse.org

14. gadsimtā un 15. gadsimta pirmajā pusē Hanzas savienībā iekļāvās arī vairākas tagadējās Latvijas teritorijas pilsētas:
Cēsis, Valmiera, Koknese, Straupe, Limbaži, Kuldīga un Ventspils.

Tā kā Cēsu pilsēta atrodas tuvu Gaujai, 14. un 15. gadsimta mijā tās uzplaukumu veicināja tirdzniecība, **sevišķi pēc pievienošanās Hanzas savienībai**. Tirgotājiem vislielāko peļņu deva tirdzniecība ar Krieviju. Vecais Hanzas savienības tirdzniecības ceļš uz Krieviju ilgu laiku veda gar Cēsīm uz Tērbatu, kas bija svarīga noliktava (Stapelplatz) tirdzniecībā starp Hanzu un Krieviju. Krievu tirgotāji, kā liekas, jau senāk dzīvojuši Cēsīs, jo te jau 13. gadsimta beigās atradās krievu vārti un 1479. gadā Novgorodas un Pliskavas krievi – noliktava.

16. gadsimtā, kad Vidzeme materiālā ziņā atradās savā visaugstākajā attīstības pakāpē, arī Cēsu tirdzniecībai bija pats ziedu laiks. 16. gadsimtā bija laiki, kad ceļš tirdzniecībai ar Krieviju negāja vis vairs gar Tērbatu, bet gan no Cēsīm pār Alūksni, Gaujienu un Smilteni. **Cēsis izmantoja pat par noliktavu, savukārt krievu tirgotājus sodīja, ja viņi izvēlējās citus ceļus**. Rietumu preces, sevišķi sāli un siļķes, Hanzas tirgotāji atveda šurp un še no krievu tirgotājiem saņēma austrumu ražojumus – vaskus un kažokādas.

Cēsis noturēja svarīgas apspriedes, kurām bija nozīmīga loma Cēsu uzplaukumā.

Cēsu viduslaiku pils, Svētā Jāņa baznīca un Cēsu vecpilsēta ir ievērojamākie viduslaiku kultūrvēsturiskie pieminekļi, kas ir Hanzas uzplaukuma laika liecinieki pilsētā.

Cēsu, tāpat kā citu mazo Livonijas pilsētu – Valmieras, Kokneses, Limbažu, Pērnavas un Vīlandes – tiešā saistība ar Hanzu izpaudās kā piedalīšanās atsevišķu apvienības pasākumu līdzfinansēšanā. **Biežāk tomēr Cēsu saistība ar Hanzas politiku izpaudās vietējā, reģionālajā līmenī**, pilsētas rātes sūtņiem piedaloties atsevišķās Livonijas pilsētu sanāksmēs, kurās tika spriests par visdažādākajiem aktuāliem Hanzas tirdzniecības un tirdzniecības politikas jautājumiem – Hanzas pilsētu savstarpējiem sakariem un to attiecībām ar ārzemju valdniekiem, situāciju Hanzas pārstāvniecībās ārzemēs, tā sauktajos kantoros, jo īpaši Novgorodā un Brigē (Flandrijā) u.c.

Livonijas pilsētu sanāksmes bieži tika izmantotas, lai saskaņotu Livonijas pilsētu politiku pirms Rīgas, Tērbatas un Tallinas sūtņu došanās uz kopējām Hanzas sanāksmēm, kas parasti notika Lībekā.

Kopš 15. gadsimta beigām mazpilsētas uz Livonijas pilsētu sanāksmēm vairs netika aicinātas, līdz ar to Cēsis zaudēja institucionālo saistību ar Hanzu, taču savu vietu Hanzas tirdzniecībā tā saglabāja.

Hanzas savienības pastāvēšanu nelabvēlīgi ietekmēja Anglijas valdnieki, kas centās nepieļaut Hanzas starpniecību Anglijas preču eksportā un importā. Lai nostiprinātu savu stāvokli Ziemeļu jūras tirdzniecībā, Anglija ķērās pie vardarbīgiem līdzekļiem – kuģu un preču konfiskācijas. **15. gadsimta pirmajā pusē sevi pieteica otrs nopietnākais Hanzas konkurents – holandieši**, kuri sākotnēji piedāvāja preču pārvadāšanas pakalpojumus ar saviem kuģiem. Livonijas pilsētām tas bija izdevīgi, jo holandiešu transports bija ievērojami lētāks nekā Hanzas kuģu fraktēšanas izmaksas.

Pēdējā Hanzas pilsētu pārstāvju sanāksme notika Lībekā 1669. gadā, bet tai vairs nebija nekādas praktiskas nozīmes. Vēlāk Hanzas pilsētu vārdu sev paturēja tikai Lībeka, Brēmene un Hamburga.

1980. gadā pēc Nīderlandes pilsētas Zvolles iniciatīvas tika atjaunota Hanzas pilsētu konfederācija un līdz ar to arī Hanzas dienu tradīcija.

Lai novērtētu līdzdalību senajā Eiropas tirdzniecības tīklā, katru gadu kādā no Eiropas – Hanzas savienības – pilsētām tiek atzīmētas tradicionālās Hanzas dienas, kurās piedalās Hanzas pilsētu, tai skaitā Cēsu, pārstāvji. 2001. gadā Rīgā tika svinētas 21. starptautiskās Hanzas dienas, kas bija viens no Rīgas 800 gadu svinību lielākajiem starptautiskajiem pasākumiem.

Ar vērienīgu uzņēmējdarbības un kultūras pasākumu programmu 21. starptautiskās Hanzas dienas 2001. gada 9. jūnijā tika atzīmētas arī Cēsīs.

Tematiskas Hanzas dienu aktivitātes Cēsīs notiek arī ikgadējo pilsētas svētku laikā.

Informācijas avoti:

Lauku Avīze Nr.41 (2001, 7.apr.), 13.lpp.

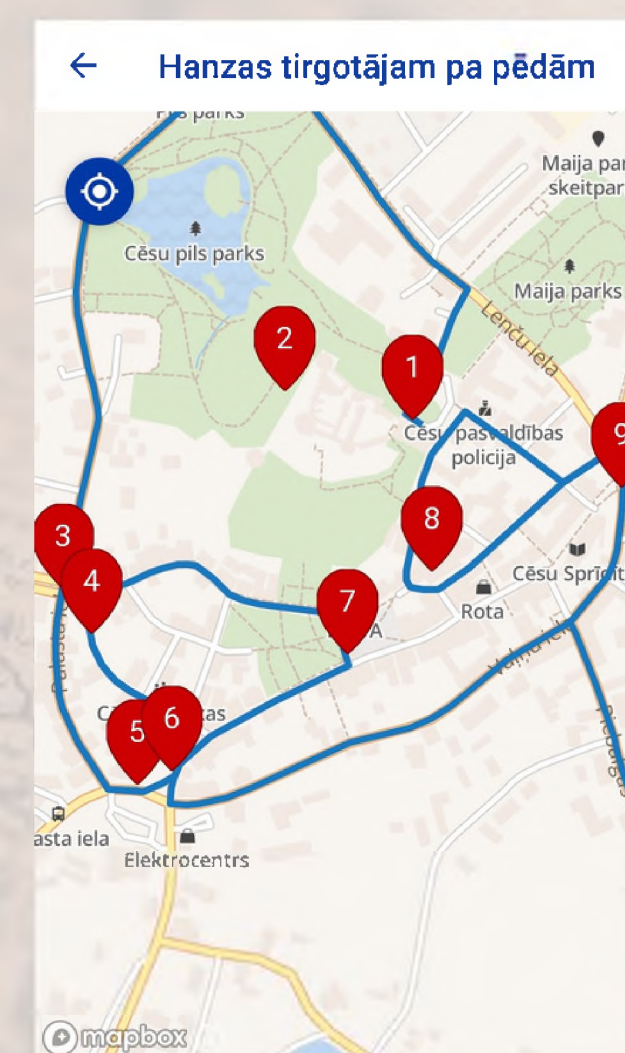
Sieviete Nr.6 (2001), 12.lpp.

Cēsis : [pilsētas vēsture] // Apinis, K. Latvijas pilsētu vēsture. – Rīga, 1931. – 22.–23. lpp.

Misāns, I. Cēsis Vācu ordeņa un Hanzas vēsturē / I. Misāns // Quo vadis, Cēsis? : Vēsture un mūsdienu nosacījumi pilsētas attīstībai. – Valmiera: Lapa, 2007. – 103.–118. lpp.

<https://www.hanse.org/en/hanse-historic/hanse-map/>.

Ikvienam interesentam savā viedtālrunī ir iespēja instalēt mobilo lietotni “Cesis – Explore Hansa” (“Atklāj Hanzas pilsētu Cēsīs”). Tajā apkopota informācija par tūrisma objektiem Cēsīs, nakšņošanas un ēdināšanas vietām, kā arī publicēts maršruts tematiskai ekskursijai “Hanzas tirgotājiem pa pēdām”. Vadoties pēc aplikācijā ievietotās kartes atzīmētajiem kontrolpunktiem, aktīvās atpūtas cienītājiem ir iespēja izstaigāt arī Cīrulīšu dabas takas, kas atrodas Gaujas upes senlejā.

Šādas informatīvi praktiskas aplikācijas ir izstrādātas arī pārējām Latvijas Hanzas savienības pilsētām:
Valmierai, Koknesei, Straupe, Limbažiem un Kuldīgai.

2019. gadā 39. starptautiskās Hanzas dienas no 27. līdz 30. jūnijam tika svinētas Pleskavā, Krievijā.

Atzīmējot šos starptautiskos svētkus, Pleskavas apgabala Universālā zinātniskā bibliotēka izsludināja zīmējumu un sacerējumu konkursu “No Hanzas līdz Hanzai: jauno skatījums”, kuru Cēsīs rīkoja Cēsu Centrālā bibliotēka.

**Zīmējumu un sacerējumu konkursa
“No Hanzas līdz Hanzai: jauno skatījums”
labākie darbi**

“Ir 1245. gads. Baltijas jūrā viļņi bangojas un sitas, taču tas nebiedē vīrus, kas klājā stājušies. Šie vīri no tālām zemēm – Reinzemes, Vestfālenes, Holandes – braukuši, lai tikai celtu godu savienībai, ko par Hanzu tirgotāji dēvē. Tomēr uz kuģu klājiem ne tikai vīri, bet arī veltes, kuras sarūpēji cunftu un ģilžu biedri: amatniecības meistardarbi un ēdami labumi. Saulei rietot, viļņi ceļas, bet par mierinājumu nāk apziņa, ka drīz jo drīz pie apvāršņa rādīsies pilsēta diža, kuru Rīga sauc. Tā dus pašas Livonijas sirdī, un runā, ka tā nekad nebūs gatava, taču tā nebaidās uzņemt kuģus no visas Hanzas. Piestājot cēlajā pilsētā, vīrus gaidīs pats bīskaps un pats mestrs, lai laistos lūgšanā un rituālā cēlā, taču pēc tam valdīs prieks, miestīņš un uzdzīve, līdz atkal būs jāstājas jūras baisajā ceļā...”

/Tomass Kļaviņš, Cēsu 1. pamatskola, 9.a klase/

“Šajā darbā ir attēlotas Cēsis kā Hanzas pilsēta. Esmu uzgleznojusi lukturi, kurā deg svece. Svece tiek attēlota kā Cēsis (to var pateikt pēc Cēsu pils un Svētās Jāņa baznīcas). Svecēs liesma ir attēlota kā Ivans Bargais, kurš beidza Cēsis kā Hanzas pilsētu jeb, kā parādīts zīmējumā, – nodedzināja sveci.

Apkārt lukturim esmu izmantojusi spilgtākas krāsas, jo iekšpus lukturim ir tumšākas situācijas un laiki. Apkārt esmu rakstījusi kaligrāfiski, lai varētu pateikt, kurš laiks ir uzgleznots.”

/Elīza Ābeltiņa, Draudzīgā Aicinājuma Cēsu Valsts ģimnāzija, 10.b klase/

/Hermanis Auzāns, Draudzīgā Aicinājuma Cēsu Valsts ģimnāzija, 10.b klase/